

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 186/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Marcelom Ružarovským, Andreja Žarnova 11C, Trnava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 7Cbi/19/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 7Cbi/19/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 7Cbi/19/2013 konať bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **615,39 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 186/2022 z 24. marca 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 3. marca 2022 na ďalšie konanie v celom rozsahu.

Sťažovateľ sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ďalej sa domáhal vyslovenia príkazu okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadost'učinenie 4 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že žalobca ako správca konkurznej podstaty úpadcu – obchodnej spoločnosti sa žalobou doručenou na okresný súd 24. júna 2013 domáha určenia popretej pohľadávky 41 586,84 eur s prísl. proti správcovi inej obchodnej spoločnosti rovnako v konkurze. Sťažovateľ v spore vystupuje ako žalobca po pôvodnom žalobcovi na základe zmluvy o postúpení pohľadávky z 19. novembra 2019.

3. Podľa názoru sťažovateľa obchodná vec patrí medzi bežnú agendu súdov a rozhodovanie v trvaní takmer deviatich rokov je ústavne neakceptovateľné. Uviedol, že okresný súd bol štyri roky úplne nečinný a vo veci bolo za celý čas vykonané iba jedno pojednávanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Okresný súd potvrdil nečinnosť od roku 2014 do roku 2018, no od marca 2020 vo veci plynulo koná. Celkovú dĺžku konania súd ospravedlňuje opakovanou zmenou zákonného sudcu a zaťaženosťou súdneho oddelenia. Podľa názoru súdu sťažovateľ k celkovej dĺžke konania prispel, pretože nereagoval na výzvy súdu včas a tiež preto, že sa nepokúsil upozorniť na zbytočné prietahy v konaní skôr. V súčasnosti je vo veci nariadený termín pojednávania. Okresný súd žiada, aby ústavný súd zväžil primerané finančné zadost'učinenie v uplatnenej výške.

5. Sťažovateľ, pridržiavajúc sa sťažnostnej argumentácie, v replike uviedol, že obdobie rozhodovania od podania žaloby najmenej do 6. apríla 2018 je ústavne neakceptovateľné. Podľa neho okresný súd v období piatich rokov len doručoval písomnosti stranám sporu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Sťažovateľ namieta, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

7. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“* Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.“*

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu

zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00).

10. Sťažovateľ sa v konaní po pôvodnom žalobcovi domáha určenia popretej pohľadávky (41 586,84 eur s prísl.). Ústavný súd podotýka, že obchodná vec sťažovateľa nie je zložitá na právne posúdenie a v konkurzných záležitostiach patrí medzi štandardnú agendu súdu. Rozhodnutie okresného súdu je závislé od posúdenia tvrdení strán sporu a vyhodnotenia nimi predložených dôkazov. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ (aj pôvodný žalobca) k celkovej dĺžke konania prispeli oneskorenou reakciou na výzvy súdu, ktorými ich súd žiadal o upresnenie návrhu. Tu ústavný súd poznamenáva, že právu sporovej strany na efektívny, rýchly a účelný postup súdu v sporovom konaní zodpovedá zároveň procesná povinnosť sporovej strany prispievať k dosiahnutiu účelu súdneho konania včasným reagovaním na pokyny súdu a oznámením potrebných skutočností (IV. ÚS 244/04).

11. Ohľadom významu sporu pre sťažovateľa považoval ústavný súd z ústavnej sťažnosti a jej príloh za preukázané, že pôvodný žalobca sa podaním doručeným okresnému súdu 4. marca 2020 domáhal zmeny strany sporu na strane žalobcu z dôvodu uzatvorenej zmluvy o postúpení pohľadávky z 19. novembra 2019. Spoločnosť [REDAKOVANÉ] postúpila sťažovateľovi pohľadávky proti spoločnostiam [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], pričom pohľadávky voči spoločnosti [REDAKOVANÉ] sa týkajú namietaného súdneho konania. Okresný súd uznesením z 15. novembra 2021 pripustil do konania namiesto pôvodného žalobcu sťažovateľa. Ústavný súd túto skutočnosť zohľadnil pri vyhodnocovaní miery zásahu do práv sťažovateľa, aj keď na prípad sťažovateľa treba vzťahovať aj časovo toxické obdobie dopadajúce na jeho predchodcu pred postúpením pohľadávky. Ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 264/2021 k namietanej existencii zbytočných prieťahov v konaní s právnym nástupcom uviedol: *«Zmenou subjektu konania v prebiehajúcim konaní bez ohľadu na spôsob právneho nástupníctva nevzniká nový procesnoprávny vzťah, ale „nové subjekty“ sú právnymi nástupcami pôvodných subjektov konania, pokračujú v konaní s rovnakým predmetom a v konaní pred orgánom verejnej moci sa naďalej domáhajú svojich práv. Z dôvodu právneho nástupníctva sťažovateľa a v spojení s fundamentálnou vlastnosťou základných práv, ktoré sa svojím obsahom viažu na konkrétny subjekt (čl. 12 ústavy), nemôže byť intenzita zásahu do namietaného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky u právnych nástupcov in abstracto identická s rozsahom porušenia tohto práva u subjektov, ktorí sú účastníkmi rozporovaného konania od jeho úplného začiatku.»*

12. Ústavný súd hodnotil postup okresného súdu od doručenia návrhu pôvodného žalobcu (24. júna 2013), teda obdobie ôsmich rokov a jedenástich mesiacov. V prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania (III. ÚS 243/2017, II. ÚS 481/2017), ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, III. ÚS 113/07). Pri hodnotení toho, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je potrebné posudzovať dĺžku konania ako celok, nie len preskúmať jednotlivé fázy konania (obdobne rozhodnutia ústavného súdu I. ÚS 282/2019, I. ÚS 103/2019, I. ÚS 287/2019, tiež rozsudok ESLP z 15. 2. 2011 vo veci Bublákova proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 60227/00). Aj napriek uvedenému ústavný súd koncentroval pozornosť pri najvýznamnejších z nich. Z chronológie úkonov vyplýva, že v konaní došlo k opakovanej zmene zákonného sudcu (19. júna 2019 a 5. októbra 2021). Po pojednávaní 5. marca 2020 bolo konanie odročené na 27. apríl 2020. Pojednávanie nariadené na 27. apríl 2020 bolo bez odôvodnenia zrušené. Konanie bolo poznačené výraznými obdobiami nečinnosti od 27. augusta 2014 do 13. februára 2018, teda takmer štyri roky, od 10. júna 2019 do 2. marca 2020, teda deväť mesiacov a od 10. novembra 2020 do 22. júna 2021, teda sedem mesiacov. V čase uplatnenia práv zo strany sťažovateľa bolo vo veci nariadené pojednávanie.

13. Ústavný súd konštatuje, že zbytočné prietahy v konaní boli zapríčinené nečinnosťou a nesústredenou činnosťou okresného súdu. Dĺžka konania, ktorú súd posudzoval (viac ako osem rokov) na jednom stupni konania, predstavuje ústavne neakceptovateľnú dobu. V súvislosti s rozhodovacou činnosťou ESLP je ústavne akceptovateľná doba rozhodovania na jednom stupni konania v trvaní troch rokov (rozsudok ESLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01).

14. Okresný súd vo vyjadrení dĺžku konania ospravedlňoval najmä zaťaženosťou súdneho oddelenia. Ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Ústavný súd poznamenáva, že Okresný súd Bratislava I je, čo sa týka včasnosti vybavovania veci, na ústavnom súde neprimerane často napádaný a opakovane sú indikované nepriaznivé personálne podmienky na tomto súde

15. Keďže ústavný súd v postupe okresného súdu zistil štvorročnú nečinnosť, ale aj nesústredenú činnosť, vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Aj napriek tomu, že vo veci sťažovateľa je podľa vyjadrenia okresného súdu nariadený termín pojednávania, ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy). Po rozhodnutí veci samej bude ešte nasledovať minimálne rozhodovanie o vedľajšej agende vrátane náhrady trov konania, o ktorej kým nie je rozhodnuté, prípad nie je uzavretý (rozsudok ESLP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

16. Sťažovateľ sa domáhal aj finančného zadosťučinenia 4 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, tiež judikatúra ESĽP rozsudok z 19. 1. 2010 vo veci Zongorová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 28923/06 a rozsudok ESĽP z 7. 7. 2009 vo veci Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42561/04). Aj napriek tomu, že samotné deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok (III. ÚS 336/2021), ústavný súd v okolnostiach prípadu uznal dôvodnosť tohto parciálneho nároku a priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 1 500 eur.

17. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 193,50 eur a režijný paušál v sume 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 615,39 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu